

Målnummer: T411-83 **Avdelning:**

Domsnummer: DT6-85

Avgörandedatum: 1985-02-15

Rubrik: Återvinning enligt 37 § konkurslagen har ansetts inte kunna äga rum i fråga om säkerhet som konkursgäldenären ställt för annans skuld.

Lagrum: 37 § konkurslagen (1921:225)

Rättsfall:

REFERAT

Skåneskog Aktiebolag tillhörde den s k Skåneskoggruppen inom Lantbrukarnas Riksförbund. Gruppens moderföretag var Skåneskog ekonomisk förening. Såväl föreningen som bolaget försattes i konkurs d 28 nov 1978. Hösten 1978 var konjunkturerna ogynnsamma för skogsföretag i Sverige. Föreningen önskade uppta ett lån om 5 milj kr och vände sig till Skandinaviska Enskilda Banken. Banken lämnade d 14 sept 1978 ett lån på beloppet. Lantbrukarnas Ekonomi-Aktiebolag tecknade borgen och Lantbrukarnas Riksförbund, Förening upa, tecknade efterborgen för skulden. Ett villkor för borgensåtagandena var att säkerhet ställdes. Denna lämnades av Skåneskog Aktiebolag i form av en företagsinteckning för att stödja moderföretaget. Bolaget ansökte d 13 sept 1978 om en företagsinteckning på 5 milj kr i all bolagets näringsverksamhet. Inteckning beviljades samma dag och inteckningshandlingen kom bolaget tillhanda d 8 okt 1978. Den översändes till Lantbrukarnas Ekonomi-Aktiebolag d 15 nov 1978.

Skåneskog Aktiebolags konkursbo yrkade under åberopande av 37 § KL vid Stockholms TR, att Lantbrukarnas Ekonomi-Aktiebolag måtte förpliktas att till konkursboet utge företagsinteckningen på 5 milj kr, beviljad d 13 sept 1978. Som grund för sin talan anförde konkursboet att företagsinteckningen överlämnats till Ekonomibolaget senare än tre månader före fristdagen och att detta ej skett utan dröjsmål efter skuldens tillkomst.

Ekonomibolaget vitsordade att säkerheten lämnats senare än tre månader före fristdagen och att den ej överlämnats utan dröjsmål. Bolaget bestred emellertid käromålet under påstående att 37 § KL ej var tillämplig i förevarande fall. Bolaget gjorde därvid gällande, att Skåneskog Aktiebolag när lånet lämnades icke - som förutsattes i nämnda stadgande - var gäldenär i det ifrågavarande rättsförhållandet.

TR:n (chefsrådmannen Rönqvist samt rådmännen Rabe och Tjulander) anförde i dom d 18 nov 1981:

Domskal. Tvistefrågan i målet är om den av Skåneskog Aktiebolag i form av företagsinteckning ställda säkerheten skall gå åter med stöd av 37 § KL. Enligt detta lagrum krävs att säkerheten lämnas av gäldenären. Med hänsyn till bestämmelsens avfattning och uppbyggnad kan enligt TR:ns mening med gäldenären icke avses annan än den som vid de ifrågavarande rättshandlingarnas genomförande var gäldenär i det då aktuella rättsförhållandet, dvs det förutsattes att gäldenären lämnat säkerhet för sin egen gäld. Så har icke varit förhållandet i det till prövning föreliggande fallet där säkerheten lämnats av tredje man, Skåneskog Aktiebolag. Återvinning av

säkerheten kan därför icke ske enligt 37 § KL.

Domslut. Käromålet ogillas.

Konkursboet fullföljde talan i Svea HovR och yrkade bifall till sin vid TR:n förda talan.

Ekonomibolaget bestred ändring.

HovR:n (hovrättslagmannen Tillinger, hovrättsråden Åström, referent, och Sederblad samt adj led Rosenberg) gillade TR:ns bedömning och fastställde i dom d 23 sept 1983 TR:ns domslut.

Konkursboet (ombud advokaten M.B.) sökte revision och yrkade bifall till sin i HovR:n förda talan.

Ekonomibolaget (ombud advokaten M.M.) bestred ändring.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Forsström, hemställde i betänkande, att HD måtte meddela följande dom: Domskäl. Såsom domstolarna har funnit förutsätts för återvinning enligt 37 § KL att säkerheten lämnats av konkursgäldenären som säkerhet för egen gäld. Den omständigheten att konkursgäldenären är dotterbolag till gäldenären i det skuldförhållande vari säkerheten lämnades föranleder ingen annan bedömning. Av tredje man ställd säkerhet skulle - om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda - kunna återvinnas med stöd av annat stadgande än 37 §.

Domslut. HD fastställer HovR:ns domslut.

HD (JustR:n Höglund, Brundin, Bengtsson, Freyschuss och Lind, referent) beslöt följande dom:

Domskäl. I målet är följande ostridigt. Den 14 sept 1978 lämnade Skandinaviska Enskilda Banken ett lån på 5 milj kr till Skåneskog ekonomisk förening mot säkerhet i form av borgen ställd av bl a Lantbrukarnas Ekonomi-Aktiebolag, i det följande benämnt Ekonomibolaget. Detta bolag hade i sin tur som villkor för borgensåtagandet krävt säkerhet. Sådan lämnades Ekonomibolaget i form av en företagsinteckning på 5 milj kr i den näringsverksamhet som bedrevs av föreningens helägda dotterbolag, Skåneskog Aktiebolag, i det följande benämnt Skåneskogbolaget. Företagsinteckningen beviljades d 13 sept 1978. Inteckningshandlingen kom därefter Skåneskogbolaget tillhanda d 8 okt 1978 och översändes till Ekonomibolaget d 15 nov samma år. - Föreningen och Skåneskogbolaget försattes i konkurs d 28 nov 1978.

Mellan parterna är vidare ostridigt att säkerheten ej överlämnats till Ekonomibolaget utan dröjsmål efter tillkomsten av den skuld för vilken säkerheten ställdes.

Ekonomibolaget har bestritt talan om återvinning till Skåneskogbolagets konkursbo enligt 37 § KL på den grunden att Skåneskogbolaget inte är gäldenär i det rättsförhållande för vilket det ställt säkerheten. Enligt Ekonomibolagets mening gäller nämligen 37 § KL inte i fråga om tredjemanspant.

I 37 § 1 st KL föreskrivs, att "säkerhet som gäldenären överlämnat senare än tre månader före fristdagen går åter, om den ej var betingad vid skuldens tillkomst eller ej överlämnats utan dröjsmål efter skuldens tillkomst". Ordalagen lägger inte hinder i vägen för en tillämpning av bestämmelsen i det fallet då säkerheten lämnats för annans skuld. Förarbetena till lagbestämmelsen innehåller dock ingenting därom. Det enda fall om tredjemanspant som berörs

är det då tredje man tillhörig egendom ställts som säkerhet för konkursgäldenärens skuld, en situation som självfallet inte omfattas av lagrummet (NJA II 1976 s 196). När det i paragrafens 2 st talas om åtgärd av gäldenären eller borgenären i syfte att trygga borgenärens rätt ger detta intryck av att paragrafen tar sikte på det fallet att säkerheten ställts för egen skuld.

I litteraturen har förordats att 37 § KL tillämpas också när konkursgäldenären har ställt säkerhet för annans skuld, t ex när ett koncernbolag överlämnat säkerhet för ett annat koncernbolags redan befintliga skuld (Walin, Materiell konkursrätt, 1980, s 156 och Borgen och tredjemanspant, 1984, s 342). För denna ståndpunkt talar att en huvudfunktion hos återvinningsinstitutet är att trygga borgenärerna mot att konkursgäldenären på ett mot borgenärskretsen illojalt sätt placerar sina tillgångar så att borgenärerna inte kan komma åt dem (NJA II 1976 s 162). Mot detta kan emellertid invändas att det särskilda rekvisitet, att säkerheten skall ha överlämnats annorledes än i samband med skuldens tillkomst, tar sikte på en annan väsentlig funktion hos återvinningsreglerna, nämligen att motverka att borgenärer mot en gäldenär i ekonomiska svårigheter företar brådstörtade åtgärder som ger dem en bättre ställning om konkurs inträffar (NJA II 1976 s 162). Rekvisitet har däremot inte något typiskt samband med sådan förmögenhetsöverföring till någon utanför borgenärskretsen som här är i fråga. Önskemålet att hindra en överföring av detta slag framträder oavsett om dröjsmål sker med säkerhetens överlämnande. Därtill talar intresset av säkerhet i den allmänna omsättningen emot en utvidgning av tillämpningsområdet för 37 § till fall som ligger vid sidan av vad som att döma av förarbetena är paragrafens egentliga syfte. Illojala överföringar till annan bör, även när de består i ställande av säkerhet, motverkas genom användning av de bestämmelser som närmast avser sådana förfaranden, nämligen 30 och 31 §§; en vidsträckt tillämpning av den senare paragrafen bör härvid kunna komma i fråga.

På grund av det anförda finner HD den åberopade 37 § KL inte vara tillämplig på Skåneskogbolagets förfarande.

Domslut. HD fastställer HovR:ns domslut.

Sökord: Konkurs; Återvinning; Säkerhet

Litteratur:
